

Preotul și arheologul Gheorghe-Petre-Govora

100 de ani de la naștere

Repere biografice și profesionale

- preotul paroh Gheorghe Petre-Govora s-a născut la 23 aprilie 1910, în comuna Orlești, județul Vâlcea, ca fiu al lui Ion și al Elisabetei, fiind primul dintre cei trei copii. A copilărit la Orlești și tot acolo a învățat cele 4 clase primare.
- după ce termină școala primară, în anul 1922 intră prin concurs la Seminarul Sf.Nicolae din Rm.Vâlcea. Elev fiind debutează cu schița « Comoara », pe care o publică în anul 1929, în revista « Seminarium » și tot atunci scrie nuvela « Maria de Mangop », rămasă în manuscris.
- în anul 1931 se căsătorește cu învățătoarea Elisabeta Diaconu și la 13 iulie, în același an, este hirotonisit preot și primește parohia Sf.Nicolae din Govora sat, pe care o slujește mai bine de 60 de ani.
- în anul 1932 înființează Căminul cultural din Govora sat, pe care îl conduce mulți ani.
- preotul Gheorghe Petre-Govora este licențiat în teologie și titrat al Seminarului universitar, având religia și istoria, ca studii de bază. A primit rangul de iconom stavrofor și purtător al Crucii Patriarhale.
- pasiunea pentru arheologie s-a născut o dată cu descoperirile întâmplătoare pe care le-a făcut în împrejurimile satului Govora și cu tot felul de obiecte aduse de săteni. Colectionând piesă cu piesă, cu răbdare și perseverență și deseori cu sacrificii materiale, reușește să organizeze o colecție, adăpostită la început în biserică și apoi în propria locuință. În anul 1973, autoritățile îi pun la dispoziție fosta vila Dr.Țaranu, pentru organizarea unui muzeu. « Colecția de arheologie, artă religioasă și carte veche » cum va fi denumită oficial, este vizitată la 9 iulie 1974 și de Patriarhul Iustinian Marina. În anul 1977, muzeul se mută în fosta vilă Pănculescu din str.Tudor Vladimirescu nr.109, unde se găsește și astăzi.
- colecția de arheologie cuprinde peste 4000 de piese, începând cu perioada preglaciară, reprezentată prin exponate fosile de mamut, *ursus arcticus* și *ursus spelaeus*, din Paleoliticul Superior, Epoca Neolitică, perioada de tranziție spre bronz, începutul și Epoca Bronzului Clasic, prima și a doua Epoca a Fierului, cum și **un bogat material arheologic ce documentează formarea, continuitatea și prezența poporului român în hotarele lui firești**. Dintre materialele arheologice mai importante trebuie amintite cele din Neoliticul Timpuriu, specific Culturii Criș, provenind de pe Valea Răii, Ocnele Mari, reprezentat prin ceramică, ceramică pictată, unelte casnice, arme de vânătoare, plastică și râșnite manuale. Perioada de tranziție este ilustrată prin ceramică de tip Coțofeni, ales ornamentată, idoli zoomorfi și unelte din rocă dură. Pentru începutul și epoca bronzului clasic, colecția adăpostește un bogat material arheologic caracteristic Culturilor Glina, Orlești și ceramica Culturii Verbicioara. Epoca daco-romană de etnogeneză și de continuitate este reprezentată prin exponate provenind în special din așezarea de la Stolniceni

(Buridava romană), Căzănești, Ocnele Mari, Râureni și Govora-Sat. La etaj se află expoziția de artă bisericească (icoane pe lemn și sticlă) și carte veche românească, conținând peste 85 de exemplare, printre care remarcăm Cazania lui Varlaam (1643), Pravila Mare de la Târgoviște, Biblia lui Șaguna (1858), Liturghier tipărit de Antim Ivireanul (1713).

- între anii 1967-1989, pr.Ghe.Petre-Govora participă la Colocviile naționale de studii asupra frontierelor Imperiului Roman, aducând contribuții deosebite privind continuitatea daco-romană pe Limes Alutanus, în lumina noilor cercetări arheologice. Membru activ al Institutului de Tracologie, la simpozioanele naționale care se organizează, prezintă numeroase comunicări : *Un orizont hallstattian timpuriu în jud.Vâlcea* – Rm.Vâlcea 1981, *Asupra începutului bronzului tracic în nordul Olteniei* - Craiova 1983, *Moșteniri daco-romane în nord-estul Olteniei în contextul unității și continuității poporului român* – Drobeta Turnu-Severin 1984, *Formarea bronzului timpuriu în nord-estul Olteniei* – Constanța 1985, *Asupra problemelor culturii Glina în nord-estul Olteniei* – Oradea 1986, *Formarea culturii Verbicioara (fazele I-II)* – Piatra Neamț 1988, *Evoluția culturii Verbicioara (fazele III-IV)* – Tulcea 1989.
- la diferite simpozioane și manifestări cu caracter istoric organizate pe plan județean susține comunicările :
- *Carte veche românească la Muzeul Govora, - Legături etno-culturale de-a lungul veacurilor pe Valea Oltului, - Moștenirea daco-romană pe Limes Alutanus, în contextul unității și continuității poporului român, - Govora, vatră de cultură și istorie românească.*
- a publicat peste 100 de articole, în reviste de specialitate din țară și din străinătate. Articolele se bazează pe cercetări arheologice cuprinzând studii despre istoria veche a Olteniei și până la formarea statului feudal Țara Românească. Prin studiile și cercetările sale, preotul Gheorghe Petre-Govora a contribuit la o mai bună cunoaștere pe plan local, a neoliticului, eneoliticului, perioadei de trecere la epoca bronzului, culturii Coțofeni, epocii fierului (cultura Ferigile), epocii geto-dacice (Latene), descoperirile sale arheologice, atestând viețuirea și continuitatea elementului autohton pe acest teritoriu, din paleolitic și până astăzi.
- « Cine salvează o singură viață, salvează o lume întreagă », sunt cuvintele din Talmud inscripționate pe medalia « Drept între Popoare » conferită pe 25 iunie 2004, la Palatul Patriarhiei Române din București, preotului Gheorghe Petre din Episcopia Râmnicului. Titlul « Drept între Popoare » se acordă persoanelor care nu sunt de etnie evreiască și care au salvat vieți de evrei sau au ajutat evrei în perioade dificile, punându-și propria viață în pericol. Evenimentul a fost organizat de Ambasada Israelului și Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române. La vârsta de 94 de ani, părintele Gheorghe Petre-Govora a fost răsplătit pentru ajutorul dat în perioada Holocaustului unor evrei deportați în Transnistria. Titlul, constând într-o medalie și o diplomă onorifică emise de Institutul Yad Vashem din Ierusalim, i-a fost înmănat preotului Gheorghe Petre de către ambasadorul Israelului la București, doamna Rodica Radian-Gordon, fiind primul preot ortodox care primește o asemenea distincție.

În afara articolelor și studiilor de arheologie, istorie veche și numismatică, părintele Gheorghe Petre-Govora a publicat și următoarele cărți :

1. *O preistorie a Nord-Estului Olteniei, Editura Petras, Rm.vâlcea, 1995, 90 p + 75 pl.+2h.*
2. *Govora - de la primii oameni la contemporani, Rm.Vâlcea, Editura Petras, 2001 171p.*
3. *Aureii imperiali în Dacia romană, Rm.Vâlcea ,2004*
4. *Pravila bisericească de la Govora* (o aducere la zi a *Pravilei Mici*, care a ieșit de sub teascurile tiparniței de la Mănăstirea Govora în 1640 și a fost revizuită și publicată cu caractere latine, de Academia Română în 1884).
5. *Flacăra memoriei. Dialog cu preotul și arheologul Gheorghe Petre-Govora, Editura Petras, Rm.Vâlcea, 2005*

Diverse personalități din domeniile științei și culturii și-au exprimat considerația despre activitatea arheologică a preotului Gheorghe Petre-Govora :

- « În devenirea spiritului creator al Vâlciei în secolul recent încheiat, preotul Gheorghe Petre-Govora aparține generației întemeietorilor, o generație de cărturari – dascăli și preoți – formați la temeinica școală dintre cele doua războaie mondiale și care, după îndelungate și răbdătoare acumulări, au așezat temeliile unor ctitorii culturale durabile. Și părintele Petre de la Govora, ca și alți colegi de generație, a preferat unei potențiale cariere universitare sau ascensiunii sociale, apostolatul cultural, cultivat cu modestie, adeseori în anonim, dar cu o feroare a spiritului și cu o tenacitate a faptei care i-a dat puterea de a împlini, chiar într-un colț de provincie, o opera exemplară. Opera părintelui Petre de la Govora se înscrie în programul pe care savanți de talie națională și remarcabili cercetători locali l-au derulat în cea de a doua jumătate a secolului XX, pentru a demonstra cu argumente, că Vâlcea constituie o vatră a etnogenezei, continuității și statorniciei poporului român în acest spațiu. Trăvialul părintelui Petre de la Govora a fost complet, consecvent și coerent, concurând, în singurătatea demersului, activitatea unui întreg centru de arheologie (care ar merita să se constituie și să funcționeze în Vâlcea, având ca nucleu muzeul din Băile Govora și purtând numele ctitorului), de la descoperirea unei relicve și până la punerea ei în valoare : explorare, cercetare, interpretare, exegeză, conservare, restaurare, valorizare. Într-un cuvânt, o virtuală școală de cunoaștere, protejare și promovare a patrimoniului cultural național. Aceasta este valoarea **științifică** a operei arheologului și istoricului Gheorghe Petre. [...] Într-o vreme și într-o lume în care ființa națională se află în bătaia atâtor vânturi, avem nevoie de mărcile perene ale identității noastre, de mărturii, tradiții și valori. Părintele Petre de la Govora și-a asumat misiunea de a fi căutătorul, trezorierul și ocrotitorul comorilor din veacurile apuse, pentru a nu intra săraci într-un veac nou și într-o lume nouă. Acesta e mesajul **patriotic** al lucrării de cărturar român a lui Petre Gheorghe-Govora. »

(**prof.dr.Gheorghe Deaconu**)

- « În adevăr, arheologia este disciplina istorică pentru care Părintele Gh.Petre-Govora a dovedit cea mai constantă și fructuoasă înclinare. Și-a descoperit această pasiune și i-a dedicat, mai ales în anii '60-'70, la o vârstă la care cei mai mulți oameni se gândesc la odihna pensiei, timpul și energia sa. A început, desigur, cu acele căutări în teren, pe care arheologii profesioniști le numesc periegeze. A cules din brazda răsturnată de plug, din malurile cursurilor de apă sau din rupturile de teren, cioburi, obiecte de metal, oase și alte rămășițe ale trecutului îndepărtat. De la localnici a răscumpărat pe cheltuiala proprie obiecte antice descoperite întâmplător, salvându-le de la pieire. A pus astfel bazele unei colecții proprii, care în 1973 avea să devină muzeu public la Băile Govora și care astăzi poartă numele ctitorului său [...] Nu a pregetat să ceară sfatul arheologilor de profesie, să învețe de la aceștia, dar la rândul său a avut întotdeauna informații științifice valoroase de oferit, care au îmbogățit considerabil harta arheologică a zonei. Colaborarea cu profesorii de la Universitatea București (D.Tudor, D.Berciu) și cu cercetătorii de la Institutul de Arheologie (Gh.Bichir, Al.Vulpe, C.C.Petolescu, Em.Moscalu, ș.a.) a dat astfel cele mai bune rezultate. Nu este deci de mirare că Pr.Gh.I.Petre-Govora și-a publicat cele mai multe contribuții în prestigioasa revistă de specialitate a Academiei Române, « Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie ». Pe această cale descoperirile sale au intrat în marele circuit științific, chiar și cel internațional, iar o importantă descoperire făcută de autor la Govora a devenit stațiunea eponima a grupei culturale Govora, din epoca târzie a bronzului, definită sub acest nume de profesorul berlinez Bernhard Hansel. »

(prof.dr.Mircea Babeș – Universitatea București)

- Deși n-a descoperit Troia, părintele Gheorghe Petre pare că a făcut-o. Dar cine a descoperit-o, și cine o va regăsi, unde? Obligat de împrejurări să urmeze facultatea de istorie, când se afla la aproape 40 de ani, preotul de Govora a reușit să facă performanță. Refugiat din fața istoriei contemporane în istoria străveche a locurilor, domnia sa a adunat cioburi și semne pe care a învățat să le citească. Mai vechi decât dovezile Troiei, acestea au aglomerat Muzeul său din Băile Govora, iar povestea lor trebuia spusă.
- Cunoscut lucrarea Părintelui Gheorghe Petre-Govora, cu atât mai bine cu cât am văzut-o înainte de a fi așternută pe hârtie și de a se formula concluziile necesare unei încadrări istorice, științifice. Ea se sprijină pe o excepțional de bogată documentare adunată de autor în decurs de o viață întreagă. Este cea mai frumoasă moștenire pe care o aduce și pe care o încredințează orașului, ca o dovadă a prețuirii patrimoniului național și a grijii pentru păstrarea lui în cadrul unui așezământ, ca Muzeul de la Govora. Cât despre lucrarea părintelui Gheorghe Petre-Govora, trebuie a decide că ea vine să completeze și să dea viață comorilor adăpostite nu numai în vitrinele acestei instituții ci și în mintea și inima sa atât de generoasă cu cei de azi și mai ales cu cei de mâine.

(prof.dr.Dumitru Berciu)

O sinteză biobibliografică realizată de Valentin Dolfi

Bibliografie :

- “Un om între oameni – preot Gheorghe I. Petre-Govora” – prezentare la decernarea titlului “Drept între Popoare”
- “Preotul Gheorghe I. Petre-Govora la 80 de ani” de prof.dr. Corneliu Tamaș (reprodus din Mitropolia Olteniei, XLII, 1-3,1990)
- “Preot al cultului strămoșilor” de prof.dr. Gheorghe Deaconu (reprodus din “Gheorghe I. Petre-Govora – căutator, trezorier și ocrotitor de mărturie ; Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Vâlcea)
- “Govora - de la primii oameni la contemporani”, Editura Petras, Rm.Vâlcea, 2001 (prefață de prof.dr. Mircea Babeș)
- “O preistorie a nord-estului Olteniei”, Editura Petras, Rm.Vâlcea, 1995 (prefață de prof.dr. Dumitru Berciu)